

สวพ.8 : 2021

วิจัยและพัฒนาสร้างชุมชนเข้มแข็ง

สวพ.8 : 2021 วิจัยและพัฒนาสร้างชุมชนเข้มแข็ง

สำนักวิจัยและการพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 สงขลา กรมวิชาการเกษตร รับผิดชอบการวิจัยและการพัฒนาการผลิตพืชในพื้นที่ 7 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ได้แก่ กลุ่มจังหวัดชายแดนใต้ คือ นราธิวาส ปัตตานี และยะลา กลุ่มภาคใต้ฝั่งตะวันออก คือ สงขลา และพัทลุง กลุ่มภาคใต้ฝั่งตะวันตก คือ ตรัง และสตูล โดยมี ศวพ.จังหวัด 8 แห่ง คือ จังหวัดละ 1 แห่ง ยกเว้นในจังหวัดนราธิวาสมี ศวพ.เรือเสาะ เพิ่มมาอีก 1 แห่ง

ดร. จิระ สุวรรณประเสริฐ ผู้อำนวยการ สวพ.8 ได้กำหนดนโยบายสำคัญในการวิจัยและพัฒนาในปี 2564 คือ **วิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็ง** ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกรมวิชาการเกษตรที่ให้ สวพ. วิจัยแก้ปัญหาของพื้นที่แบบ ชุมชนมีส่วนร่วม และสนองแผนชาติ 20 ปีในการมุ่งให้ชุมชนเกษตรเพิ่มความสามารถในการจัดการตนเอง และนโยบายของพื้นที่จังหวัดต่างๆ ที่ต้องการให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนา ในการแก้ปัญหาชุมชน (pain points) ที่ได้รับผลกระทบจากโควิด 19 ทำให้มีรายได้ลดลง และส่งผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ ความเป็นอยู่ และสังคม โดยเป้าหมายการวิจัยและพัฒนา (change) คือการช่วยให้ชุมชนมีความสามารถในการจัดการตนเองทางการผลิต

พืชได้เพิ่มขึ้น ซึ่งพบว่ามีช่องว่าง (gaps) ระหว่างการพัฒนาไปสู่เป้าหมาย เช่น เทคโนโลยีไม่พร้อมใช้ในชุมชน ประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ชุมชนไม่เข้มแข็ง การวิจัยจึงมุ่งการสร้าง ความมั่นคงทางการผลิตพืชโดยการให้ชุมชน ยินบน 4 เสาที่มั่นคงขึ้น

1. ด้านการพัฒนาชุมชนต้นแบบเกษตรตาม ศาสตร์พระราชา

“ร่ำแดงโมเดล” คือ รูปแบบการพัฒนาการผลิตพืช โดยนำศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการผลิตพืชให้พอเพียงและยั่งยืน โดยการวิจัยได้รวมกลุ่มเกษตรกร พัฒนา วิสาหกิจชุมชนแปรรูปน้ำตาลโตนดร่ำแดง พัฒนา การปลูกถั่วเขียว-ปอเทือง-ข้าว และปรับนาเป็น ร่องสวน การพัฒนา 9 พืชผสมผสานและเกษตร ผสมผสานด้วยเทคโนโลยีกรมวิชาการเกษตร ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาฟาร์ม ต้นแบบ และพัฒนาตัวชี้วัดความเป็นเศรษฐกิจ พอเพียง ผลวิจัยสรุปนวัตกรรมเชิงกระบวนการใน การพัฒนาชุมชนเกษตรพึ่งตนเอง **“ร่ำแดงโมเดล”** คือ **เสาหลักที่ 1 พัฒนาชุมชนเข้มแข็ง** เพื่อให้ชุมชน มีพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาการผลิตพืช และ จะเป็นตัวเร่งให้การพัฒนาต่าง ๆ สำเร็จรวดเร็ว ยิ่งขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินงาน คือจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร จัดตั้งวิสาหกิจชุมชน พัฒนาฟาร์มต้นแบบ พัฒนา เกษตรกรผู้นำ และจัดเวทีวิจัยสัญจร เพื่อแลกเปลี่ยน เรียนรู้การผลิตพืชในไร่นาเกษตรกร **เสาหลักที่ 2 พัฒนา 9 พืชผสมผสานและเกษตรผสมผสาน พอเพียง** เพื่อให้มีพืชเพียงพอต่อการดำรงชีพที่ พอเพียง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม โดยมี การพัฒนาระบบการปลูกพืชที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และพัฒนาระบบเกษตรผสมผสาน คือกลุ่มพืชรายได้ พืชอาหาร พืชอาหารสัตว์ พืชสมุนไพรสุขภาพ พืช สมุนไพรป้องกันกำจัดศัตรูพืช พืชอนุรักษ์ดินและน้ำ พืชอนุรักษ์พันธุกรรมท้องถิ่น พืชใช้สอย พืชพลังงาน

และเชื้อเพลิง **เสาหลักที่ 3 พัฒนาการสร้างมูลค่า เพิ่มสินค้า** เพื่อพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่ารายได้เพิ่มขึ้น โดยมีวิธีการดำเนินงาน คือผลิตสินค้าให้มีคุณภาพดี เกรดพรีเมียม รับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร พัฒนา การแปรรูปสินค้าที่มีอัตลักษณ์ของท้องถิ่น พัฒนา บรรจุภัณฑ์ สร้างตราสินค้า สร้างแบรนด์สินค้า **เสาหลักที่ 4 เชื่อมโยงการผลิตพืชกับการท่องเที่ยว ชุมชนและเครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ** เพื่อดึงพลัง จากภายนอกชุมชน หรือพลังจากภาคนอกเกษตร เข้ามาสนับสนุนการพัฒนาการผลิตพืช โดยมีวิธีการ ดำเนินงาน คือเชื่อมโยงการเกษตรของชุมชนกับการ จัดการท่องเที่ยวชุมชน บูรณาการงานเกษตรของ ชุมชนกับงานทางวิชาการและงานส่งเสริม เชื่อมโยง การผลิตกับการตลาดทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เชื่อมโยง ชุมชนกับภาคสื่อสารมวลชน การประชาสัมพันธ์ และอื่น ๆ

ผลการวิจัยทำให้คะแนนความพอเพียงเพิ่มขึ้น ร้อยละ 33.41 รายได้ภาคเกษตร 101,017 บาท/ ครัวเรือน เพิ่มขึ้นจากก่อนพัฒนา ร้อยละ 10.59 รายจ่ายทางการปลูกพืชลดลงร้อยละ 50.72 ความ หลากหลายของการผลิตพืชเพิ่มขึ้น ร้อยละ 15.15

2. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยี

เทคโนโลยีเด่นที่ได้นำมาขับเคลื่อนการพัฒนาการผลิตพืชในพื้นที่ จะเน้นที่พืชทางเลือกที่นอกเหนือจากยางพารา ลองกอง มังคุด ได้แก่

มะพร้าว สงขลา ปัตตานี สตูล

การใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร ส่งผลให้ผลผลิตมะพร้าวน้ำหอมเพิ่มมากขึ้นเฉลี่ย 3 ปี คือ กรรมวิธีแนะนำให้ผลผลิต 3,776 ผล/ไร่ ในขณะที่กรรมวิธีเกษตรกรให้ผลผลิต 3,186 ผล/ไร่ มีความหวานเฉลี่ย 7.3 องศาบริกซ์ สูงกว่าวิธีเกษตรกร

ที่มีความหวาน 6.9 องศาบริกซ์ ส่วนมะพร้าวอุตสาหกรรม กรรมวิธีแนะนำให้ผลผลิต 1,176 ผล/ไร่ กรรมวิธีเกษตรกรให้ผลผลิต 817 ผล/ไร่ ให้เนื้อมะพร้าวมีความหนาถึง 1.19 เซนติเมตร และมีเปอร์เซ็นต์น้ำมันมากขึ้นถึง 56% ซึ่งมากกว่าในวิธีของเกษตรกร ในส่วนของรายได้สุทธิ มะพร้าวน้ำหอม กรรมวิธีแนะนำมีรายได้สุทธิ 15,701 บาท/ไร่ ส่วนกรรมวิธีเกษตรกรมีรายได้สุทธิ 15,103 บาท/ไร่ และมะพร้าวอุตสาหกรรม กรรมวิธีแนะนำมีรายได้สุทธิ 7,675 บาท/ไร่ กรรมวิธีเกษตรกรมีรายได้สุทธิ 5,392 บาท/ไร่

การจัดการแมลงดำนามแบบผสมผสานด้วยแตนเบียนอะซีโคเดส ฮีสปินารัม (*Asecodes hispinarum*) แตนเบียนเตตรัสติคัส บรอนทิสปี (*Tetrastichus brontispae*) พบว่าหลังการดำเนินโครงการฯ เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเทคโนโลยี และสามารถนำเทคโนโลยีที่ได้รับไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการปลูกและการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้มีปริมาณมากยิ่งขึ้น ลดต้นทุนการผลิตในเรื่องการควบคุมศัตรูพืชโดยการไม่ใช้สารเคมี เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 10% ของรายได้จากผลผลิตต่อไร่ รวมไปถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรบริเวณใกล้เคียงหรือผู้ที่มีความสนใจให้ได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องได้

การพัฒนาแปลงแม่พันธุ์มะพร้าว จัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์มะพร้าวเพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตต้นพันธุ์มะพร้าวพันธุ์ดี ได้สร้างแปลงแม่พันธุ์หลายสิ่เหลืองต้นเตี้ย พื้นที่ 50 ไร่ จำนวน 1,250 ต้น ในพื้นที่ศวพ.สตูล สำหรับเป็นแปลงผลิตพันธุ์มะพร้าวลูกผสมชุมพร 2 ซึ่งมีพ่อแม่พันธุ์มะพร้าวเป็นพันธุ์ไทยต้นสูง การประเมินการผลิตพันธุ์แปลงแม่พันธุ์มะพร้าวพันธุ์หลายสิ่เหลืองต้นเตี้ย ซึ่งลักษณะประจำพันธุ์ของต้นแม่พันธุ์หลายสิ่เหลืองต้นเตี้ย โดยทั่วไปมีอายุการออกจั่น หรือการบานของจั่นแรกครบ 50 เปอร์เซ็นต์ของจำนวนต้นที่ปลูกทั้งหมดเมื่ออายุโดยเฉลี่ย 30 เดือน โดยพื้นที่ปลูกแปลงแม่พันธุ์หลายสิ่เหลืองต้นเตี้ยมีอายุต้นแม่พันธุ์ 6 ช่วงอายุด้วยกันคือ 3, 10, 16, 18, 24 และ 30 เดือน จากการประเมินต้นแม่พันธุ์หลายสิ่เหลืองต้นเตี้ย พบว่า จำนวนต้นแม่พันธุ์ที่พร้อมผลิตผลพันธุ์และต้นกล้า แบ่งเป็น 2 ระยะคือ ระยะที่ 1 ปี 2564-2565 จำนวน 870 ต้น และจะออกจั่นครบตามจำนวนต้นที่ปลูกทั้งหมด ในระยะที่ 2 ปี 2566-2567 จำนวน 380 ต้น รวมทั้งสิ้น 1,250 ต้น จะเริ่มทำการผสมพันธุ์ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2564 ช่วงแรกจะขอรับละอองเกสรพันธุ์ไทยต้นสูงจากศูนย์วิจัยพืชสวนชุมพร และศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา หลังจากทำการผสมเกสรใช้ประมาณ

ประมาณ 1 ปี ต้นพันธุ์มะพร้าวพันธุ์ชุมพร 2 ชุดแรกสามารถจำหน่ายได้ประมาณเดือนพฤษภาคม 2566

ส้มโอหอมควนลัง GI สงขลา

พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตโดยพบว่าวิธีแนะนำจะให้น้ำหนักผลผลิตเฉลี่ยสูงกว่ากรรมวิธีของเกษตรกร โดยมีน้ำหนักผลผลิตเฉลี่ย 2,152 กิโลกรัมต่อไร่ ในขณะที่กรรมวิธีของเกษตรกร มีน้ำหนักผลผลิตเฉลี่ย 1,664 กิโลกรัมต่อไร่ มีค่าความหวานเฉลี่ย 11.5 องศาบริกซ์ สูงกว่าวิธีเกษตรกรมีค่าความหวานเฉลี่ย 10.2 องศาบริกซ์ มีรายได้สุทธิเฉลี่ย 118,834 บาทต่อไร่ สูงกว่ากรรมวิธีเกษตรกรมีรายได้สุทธิเฉลี่ย 89,202 บาทต่อไร่

กาแฟโรบัสตา สงขลา

โดยปลูกกาแฟร่วมยางพาราแบบตัดต้นยางออกแบบ ตัด 1 แถว เว้น 1 แถว พบว่า ต้นกาแฟที่ปลูกแบบแถวเดียวห่างจากต้นยางพารา 6.5-7 เมตร ต้นกาแฟมีความสูง 144 เซนติเมตร และความกว้างทรงพุ่ม 87.58 เซนติเมตร ส่วนการปลูกกาแฟร่วมกับการปลูกทุเรียน หรือ ลองกอง พบว่า ไม่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นกาแฟในช่วง 3 ปีแรก ปลูกได้ทั้งแบบ 1 แถว และแบบ 2 แถว

ข้าว พัทลุง

นำเทคโนโลยีแผนแดง ปุ๋ยชีวภาพพีจีพีอาร์-ทู และหัวเชื้อย่อยสลายวัสดุอินทรีย์ ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพัทลุง พบว่าข้าวในกรรมวิธีแนะนำมีการเจริญเติบโตด้านความสูงและให้ผลผลิตเฉลี่ยสูงกรรมวิธีเกษตรกร ส่งผลทำให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มสูงขึ้นตามมา ดังนั้น เทคโนโลยีของกรมวิชาการเกษตร ได้แก่ แผนแดง ปุ๋ยชีวภาพพีจีพีอาร์-ทู และหัวเชื้อย่อยสลายวัสดุอินทรีย์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เกษตรกรผู้ปลูกข้าวสามารถนำไปปรับใช้เพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกข้าวได้

รายการ	แนะนำ	เกษตรกร
ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	824	718
รายได้เฉลี่ย (บาท/ไร่)	5,379	4,703
ต้นทุนเฉลี่ย (บาท/ไร่)	2,906	2,350
รายได้สุทธิเฉลี่ย (บาท/ไร่)	2,473	2,354

3. การสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยมาตรฐานสินค้า

ประกอบด้วยการตรวจสอบรับรองมาตรฐานสินค้า การพัฒนาห้องปฏิบัติการ และการควบคุมมาตรฐานปัจจัยการผลิต

การยกระดับคุณภาพสินค้าเกษตรสู่มาตรฐาน

ตรวจสอบรับรองมาตรฐานฟาร์ม GAP 3,838 แปลง รับรองเกษตรอินทรีย์ 77 แปลง รับรองโรงคัดบรรจุ/แปรรูปผัก/ผลไม้ ตามมาตรฐาน GMP/ HACCP 6 โรง มีการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในทุกจังหวัด เช่น จังหวัดนราธิวาส โดยอบรมให้ความรู้ในการทำเกษตรอินทรีย์ และการผลิตชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช เช่น ไล่เดือนฝอยสายพันธุ์ไทย และการผลิตแผนแดง เพื่อเป็นปุ๋ยชีวภาพ มีเกษตรกรอินทรีย์ดีเด่นระดับชาติ คือนายเมธี บุญรักษ์ เกษตรกร ชนิดสินค้า : ลองกอง สละ มังคุด มีการยกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้าไม้ผลเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดนราธิวาส เพื่อให้ผลผลิตไม้ผลของเกษตรกรได้รับความเชื่อมั่นทางด้านความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและช่วยเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้กับเกษตรกรรวมถึงช่วยเพิ่มโอกาสและช่องทางการจำหน่ายให้แก่เกษตรกร

รายการตรวจวิเคราะห์	ตัวอย่าง
ธาตุอาหารในดิน	953
ธาตุอาหารในพืช	746
ธาตุอาหารในน้ำ	20
ธาตุอาหารในปุ๋ยเคมี	140
ธาตุอาหารในปุ๋ยอินทรีย์	23
สารพิษตกค้างในพืช ดิน และน้ำทั่วไป	227
วัตถุอันตรายทางการเกษตร	19
จุลินทรีย์ปนเปื้อนในผลผลิตทั่วไป	100
สารพิษจากเชื้อราวิธีไอโซล่า	90
จำแนกสายพันธุ์จุลินทรีย์ (ชีวโมเลกุล)	34
สารพิษตกค้างและจุลินทรีย์ปนเปื้อนในพืช	294
รับรอง GAP	
ธาตุอาหารในปุ๋ยเคมีตามพรบ.	11

การตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต

ห้องปฏิบัติการกลุ่มพัฒนาการตรวจสอบพืชและปัจจัยการผลิต ได้ให้บริการวิเคราะห์ตรวจสอบรับรองปัจจัยการผลิต ดิน พืช น้ำ ปุ๋ย วัตถุอันตรายทางการเกษตร สารพิษตกค้างทางการเกษตร จุลินทรีย์ปนเปื้อน และสารพิษจากเชื้อรา โดยสามารถให้บริการวิเคราะห์ตรวจสอบได้ทั้งสิ้น 2,657 ตัวอย่างให้กับเกษตรกร ผู้ประกอบการ นักวิจัย และหน่วยงานราชการต่าง ๆ ในพื้นที่ ภายใต้การบริการที่ถูกต้องแม่นยำ น่าเชื่อถือตามมาตรฐานสากล ISO/IEC 17025 โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการวิเคราะห์ปุ๋ย ได้รับการรับรอง ISO/IEC 17025 : 2005 จากกรมวิทยาศาสตร์บริการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน ในเวอร์ชัน ISO/IEC 17025 : 2017 ซึ่งเป็นเวอร์ชันล่าสุด

การดำเนินงานควบคุม กำกับ ดูแล บังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติปุ๋ย วัตถุอันตราย และพันธุ์พืช

ให้บริการออกใบอนุญาตตาม พ.ร.บ. 3 ฉบับ รวมออกใบอนุญาตทั้งสิ้น 2,667 ฉบับ เป็นใบอนุญาตขายปุ๋ย 1,227 ฉบับ ใบอนุญาตมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตราย 657 ฉบับ และใบอนุญาตขายเมล็ดพันธุ์ควบคุม 783 ฉบับ การตรวจสอบสถานประกอบการจำหน่ายปัจจัยการผลิตทางการเกษตร แบ่งเป็นการตรวจร้านปกติ 733 ครั้ง การตรวจประเมินและตรวจ

ติดตามร้านที่เข้าร่วมโครงการ Q-Shop 75 ครั้ง
การตรวจโรงงานผู้ผลิตปุ๋ย 11 ครั้ง ตรวจแปลงเพาะ
กล้าปาล์มน้ำมัน 40 แปลง

4. งานบูรณาการเชิงพื้นที่

ประกอบด้วยการบูรณาการงานกับจังหวัด
งานร่วมกับหน่วยงานความมั่นคงในโครงการ
พระราชดำริ และงานพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

การบูรณาการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับงานตาม ยุทธศาสตร์จังหวัดตรัง

ร่วมกับจังหวัดตรัง ในโครงการส่งเสริมการ
ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย ดำเนินการจัดทำศูนย์
เรียนรู้การผลิตด้านการเกษตรและผลิตชีวภัณฑ์
ภายในศูนย์ฯ มีการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต
ด้านการเกษตรให้แก่ตัวแทนเกษตรกร มีการสร้าง
แปลงต้นแบบหมู่บ้านวิชาการเกษตรจำนวน 10 อำเภอ ๆ
ละ 1 จุด มีการนำเทคโนโลยี วัสดุทางการเกษตร
และชีวภัณฑ์ทางการเกษตร สนับสนุนเกษตรกร
ต้นแบบแต่ละอำเภอ เพื่อกระจายความรู้และชีวภัณฑ์
ให้เครือข่ายเกษตรกรภายในชุมชนต่อไป โครงการ
ส่งเสริมและพัฒนาการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยสู่
ระบบเกษตรอินทรีย์ มีการผลิตชีวภัณฑ์และกระจาย
ชีวภัณฑ์สู่ชุมชนแต่ละอำเภอรวม 10 อำเภอ และม
ีการรวบรวม อนุรักษ์พันธุ์กรรมพริกไทย แปลงต้นแบบ
การผลิตพริกไทยพันธุ์ปะเหลียน โครงการส่งเสริม
แปลงขยายพันธุ์พืชท้องถิ่น มีการจัดทำแปลงเพื่อ
ผลิตแม่พันธุ์สะตอพันธุ์ตรัง 1 และพริกไทยพันธุ์
ปะเหลียน ให้มีปริมาณเพียงพอต่อการกระจายพันธุ์
ดีให้เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป นำไปขยายพันธุ์หรือ

นำไปปลูกเพื่อเพิ่มรายได้ต่อไป โครงการส่งเสริมการ
ปลูกพืชสมุนไพร สู้ภัยโควิด-19 มีการเตรียมกล้า
พันธุ์กระชาย ฟ้าทะลายโจร เพื่อส่งมอบให้แก่
หน่วยงาน ประชาชนผู้สนใจนำไปปลูกและ
ขยายพันธุ์ต่อไป

การบูรณาการกับหน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชดำริ จังหวัด ยะลา

ในฟาร์มตัวอย่างธารโต อำเภอธารโต
จังหวัดยะลา ได้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวโพด
หวานพันธุ์สงขลา 84-1 เทคโนโลยีการผลิตพืชผัก
เทคโนโลยีการผลิตทุเรียน ทำให้ฟาร์มมีรายได้เพิ่มขึ้น
และสามารถนำมาเป็นเงินทดแทนการจ้างเกษตรกร
ผู้ที่ทำงานอยู่ภายในฟาร์มตัวอย่าง ผลสำเร็จฟาร์ม
ตัวอย่างสามารถมีรายได้ต่อปีโดยประมาณ 200,000
- 300,000 บาท จากการเรียนรู้เทคโนโลยีการผลิต
พืชต่าง ๆ ที่เข้าไปถ่ายทอดเทคโนโลยีเชิงปฏิบัติการ
เกษตรกรเรียนรู้เทคโนโลยีจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ
และสามารถนำความรู้ไปต่อยอดทำการเกษตรที่บ้าน
หลังเลิกงานในฟาร์มตัวอย่าง สามารถสร้างรายได้
เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 2,000 - 3,000 บาท เกษตรกรได้เรียนรู้
เทคโนโลยีการผลิตพืชทั้งยังได้เรียนรู้การจัดการโรค
และแมลงศัตรูพืช และได้นำไปปรับใช้ในแปลงสวน
ของตนเองเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวอีกทาง

การบูรณาการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขยายผลเทคโนโลยีการผลิตทางการเกษตร โดยร่วมกับเกษตรกรนำองค์ความรู้ของกรมวิชาการเกษตรไปพัฒนา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืช โดยมีเกษตรกรร่วมทำแปลงขยายผลเทคโนโลยีการผลิตพืช จำนวน 459 ราย พื้นที่ 731 ไร่ จำนวน 70 โรงเรือน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีปริมาณและคุณภาพดีขึ้น โดยเกษตรกรที่ร่วมทำแปลงขยายผลเทคโนโลยีฯ ได้ผลผลิตสูงกว่าข้อมูลผลผลิตเฉลี่ยในแปลงเกษตรกร 4 จังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้/ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้เกษตรกรยังได้รับความรู้จากการฝึกอบรมจำนวน 7,647 ราย โดยเกษตรกรได้รับคะแนนหลังการอบรมตั้งแต่ร้อยละ 70 ขึ้นไป ร้อยละ 96.36 และมีการเรียนรู้ผ่านแปลงต้นแบบจำนวน 1,667 ราย การติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการดำเนินงานของโครงการฯ และด้านการนำความรู้จากการเข้าร่วมโครงการไปใช้ประโยชน์ พบว่า ระดับความพึงพอใจการดำเนินงาน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 คะแนน ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเทคโนโลยีที่นำไปพัฒนาชุมชน ได้แก่ กิจกรรมกาแพชายแดนใต้ทางเลือกใหม่

สู่รายได้ที่ยั่งยืน กิจกรรมถั่วลิสงพืชทางเลือกสู่รายได้ที่ยั่งยืน กิจกรรมผักปลอดภัย ตลาดสดใส เสริมรายได้ให้ชุมชน กิจกรรมการเพิ่มมูลค่าสมุนไพร สร้างรายได้ที่ยั่งยืน กิจกรรมการผลิตหน่อพันธุ์กล้วยหินคุณภาพ กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตปาล์มน้ำมัน กิจกรรมการเพิ่มมูลค่าการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะพร้าว กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทุเรียน กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตส้มโอบูโกะรัง กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตส้มจุก พืชอัตลักษณ์ชายแดนใต้ กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวโพดหวาน พันธุ์ สงขลา 84-1 และกิจกรรมการผลิตเห็ดเสริมรายได้ ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ ทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจในการพัฒนาการผลิตจนทำให้ผลผลิตมีคุณภาพดี มีอำนาจต่อรองด้านราคาผลผลิตกับตลาด เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ประกอบอาชีพด้านการผลิตพืชได้อย่างยั่งยืน นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ทำให้เกิดความเชื่อมั่นระหว่างภาครัฐกับชุมชน สร้างเครือข่ายผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ส่งผลให้เกษตรกรมีช่องทางการตลาดเพิ่มขึ้น จากความสำเร็จของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สามารถเป็นต้นแบบเทคโนโลยีการผลิตพืชของกรมวิชาการเกษตรให้กับเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียง ทำให้มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น

การบูรณาการขับเคลื่อนสงขลาเมืองสมุนไพรต้าน โควิด 19 ร่วมกับท้องถิ่น

สวพ.8 ได้ทำการขับเคลื่อนพืชสมุนไพรชุมชน
ต้านโควิด 19 ฟัทะลายโจร กระชายขาว และ จิง
โดยดำเนินการพัฒนาต้นแบบ 4 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 พัฒนาต้นแบบพืชสมุนไพรต้าน
โควิด 19 ครั้วเรือนละ 100 ต้น เพื่อใช้ในครัวเรือน
แบ่งปันในชุมชน เป็นแหล่งขยายพันธุ์ และเป็นรายได้
เสริม

รูปแบบที่ 2 พัฒนาต้นแบบสมุนไพรชุมชน
ปลูกและบริหารจัดการในรูปแบบกลุ่ม เช่น วัด และ
กลุ่มเกษตรกร ปลูกฟัทะลายโจร 200-1,000 ต้น/กลุ่ม

รูปแบบที่ 3 พัฒนาต้นแบบฟัทะลายโจร
เชิงพาณิชย์ รายละ 1,000 ต้น ปลูกเพื่อการผลิตผง
ฟัทะลายโจรแคปซูล จำหน่ายเป็นรายได้ และ
แบ่งปันในชุมชน

รูปแบบที่ 4 การศึกษาการปลูกสมุนไพรใน
โรงเรียน ศึกษาแบบการปลูก การให้น้ำ การจัดการ
ภายใต้สภาพโรงเรียน ผลจากการพัฒนาต้นแบบได้
นำไปสู่การขยายผลความร่วมมือกับองค์การบริหาร
ส่วนจังหวัดสงขลา จัดทำโครงการ “สงขลา เมือง
สมุนไพรต้านโควิด 19” โดย MOU ร่วมกับสำนักงาน
เกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานสาธารณสุขสงขลา
โรงพยาบาลสิงหนคร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ สมาพันธ์เกษตรกรมัยยั้งสงขลา
และร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาพืชสมุนไพร
เป้าหมาย จำนวน 127 ตำบล ของจังหวัดสงขลา

บทสรุป สวพ.8 : 2021 วิจัยและพัฒนาสร้างชุมชนเข้มแข็ง และแนวทางการขับเคลื่อนปี 2022

พื้นที่ภาคใต้ตอนล่างยังคงจะได้รับผลกระทบ
จากโควิด 19 ที่ทำให้ส่งผลกระทบต่อเกษตรกร
เศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่ ตลอดจนการทำงานวิจัย
และพัฒนาร่วมกับชุมชน ในด้านการวิจัยและพัฒนา
สวพ.8 จึงได้นำแนวทางตาม “แผนแม่บทเฉพาะกิจ
ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอันเป็นผลมาจากสถานการณ์
โควิด-19 พ.ศ. 2564 - 2565” ที่ได้กำหนดเป้าหมาย
“ล้มแล้วลุกไว” (Resilience) สำหรับด้านเกษตร คือ
พัฒนาการผลิตพืชในชุมชนเกษตรให้พร้อมรับ (Cope)
เช่น สนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรสามารถเข้าถึงตลาด
และผู้บริโภค ปรับตัว (Adapt) สนับสนุนการสร้าง
มูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตร พัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน
ผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งให้เกษตรกรเรียนรู้การใช้เครื่องมือ
ทางการตลาดออนไลน์ในการสร้างรายได้ เปลี่ยนแปลง
เพื่อพร้อมเติบโต (Transform) โดยการนำเทคโนโลยี
และนวัตกรรมมาใช้ในกระบวนการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่ม
ในสินค้าเกษตร ผลิตสินค้าที่เชื่อมโยงกับการบริการ

ทางการแพทย์ เป็นต้น นอกจากนั้นจะมีการนำ “โมเดลเศรษฐกิจ BCG” มาขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่

ด้านชุมชนต้นแบบจะพัฒนาชุมชนต้นแบบ ความมั่นคงทางอาหารครบวงจร

ด้านเทคโนโลยีการผลิตเน้นพืชอัตลักษณ์ พื้นถิ่น

ด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยมาตรฐานสินค้า เน้นเพื่อเกษตรปลอดภัยเกษตรอินทรีย์

ด้านการบูรณาการเน้นการเชื่อมโยงผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งสร้างเครือข่ายนักวิจัยภายนอก เช่น จังหวัด ท้องถิ่น มหาวิทยาลัย และผู้ประกอบการ

พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนวิถีใหม่ในการขับเคลื่อนงานวิจัย เช่น เพิ่มการสร้างงานวิจัยพื้นฐานในพื้นที่ศูนย์วิจัยให้เป็นฐานการเรียนรู้ชุมชน และการสร้างแพลตฟอร์ม/เครือข่ายการเผยแพร่ผลงานวิจัยแบบดิจิทัลทดแทนวิถีเดิม เป็นต้น

